

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
_____ О.Г. Бондар
«__» _____ 20__ р.

МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів
напряму : 6.020201 «Театральне мистецтво»

(СВС 5.3.)

Кафедра акторської майстерності

2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедра акторської майстерності, факультет соціальної педагогіки та психології

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Гончаренко Ю.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри акторської майстерності.

ОБГОВОРЕНО ТА РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КАФЕДРОЮ акторської майстерності

«29» серпня 2013 року, протокол №1

Завідувач кафедри, доктор пед. наук, проф. _____ Г.В. Локарева

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 6.020201 «Театральне мистецтво».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є постановка танців.

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Мистецтво балетмейстера» є підґрунтям для опанування таких дисциплін як «Хореографія», «Теорія та методика хореографії», «Художня дидактика», «Психологія творчості». В ході засвоєння курсу надаються первинні знання з методики створення хореографічної постановки, що розвиває образне мислення та формує активно-творчу сферу студентів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Хореографія як вид мистецтва.
2. Виразні засоби танцю.
3. Постановка хореографічного твору за записом.
4. Хоровод як форма танцювального мистецтва.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є формування практичних вмінь та навичок створення й побудови хореографічних етюдів, танців, композиції на основі принципів, законів та методів драматургії.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є

- формування вмінь та навичок створювання хореографічних творів на основі методів і законів драматургії;
- ознайомлення студентів з специфікою постановочної роботи в танцювальних колективах;
- формування вмінь та навичок танцювальної техніці;
- надання практичних вміння та навичок побудови танцювальної композиції;
- формування мотивації до засвоєння основних структурних одиниць танцювального мистецтва.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- основний понятійний апарат дисципліни;
- закони драматургії в хореографії;
- стильові особливості в хореографії;
- методи та принципи побудови танцювальних номерів;
- стиль і манеру танців різних епох.

вміти:

- створювати танцювальні етюди, сюжетні і безсюжетні танці;
- працювати над постановкою театралізованих концертних програм;
- грамотно працювати з музичним матеріалом і застосовувати його в постановочній діяльності;
- використовувати отримані знання з композиції і постановки танцю у своїй професійній діяльності хореографа-постановника;
- орієнтуватися в проблемах сучасного хореографічного мистецтва.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 243 години 6,75 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Хореографія як вид мистецтва.

Тема 1. Методика хореографічного мистецтва.

Методика класичного танцю: правила виконання *demi-plie* та *grand-plie*, *port-de-bras*, *battementstendus*, *battements tendusjetes*, *rond-de-jambe parterre en dehors*, *battements fondus*, *battements frappes*, *rond-de-jambe en l'air*, *petits battement surle cou-de-pied*, *battements releves lents* на 90° та *battements developpes*, *grands battements jetes*, принципи побудови його комбінацій. Методика народного танцю: термінологія та лексична мова українського, руського, іспанського, польського, угорського танців. Методика історико-побутового танцю: особливості уклонів, кроків, положень корпусу, тощо.

Методика джазового танцю, його основні рухи в екзерсисі на середині сценічного простору.

Модуль 2. Виразні засоби танцю.

Тема 1. Хореографічний текст.

Розробка танцювального тексту та лексичної мови історико-побутових танців: бранлі, бас-данси та прижкові танці. Створення танцювального тексту до українських танців на основі національних та регіональних особливостей. Лексичне наповнення західноукраїнських танців. Пластика закарпатських танців. Елементи та основні рухи Поділля, Полісся та центральної України. Характеристика музичного супроводу різних регіональних танців України. Аналіз та взаємозв'язок танцювального тексту з музичним матеріалом. Хореографічний текст джазового танцю, специфіка положень рук, корпусу, ніг. Створення лексичної мови джазового танцю. Рухове наповнення джазового танцю.

Тема 2. Малюнок у танцювальному просторі.

Створення простого малюнку на запропоновану педагогом тему. Розробка малюнків до історико-побутових танців: визначення характерних малюнків до танців алеманда, буре, павана, гавот, вольта, мазурка, полька, галоп. Схематична розробка багатопланового малюнку на вільну тему. Правила перебудови танцювальних малюнків у танцювальному просторі. Постановка малюнків до хороводних танців. Правила побудови малюнків до сольних, дуетних танців та танців малої форми.

Тема 3. Музичний твір як основа створення танцювальної композиції.

Характеристика музичних творів до історико-побутових, народно-сценічних, класичних та сучасних танців. Визначення тональних, ритмічних, темпових, поліфонічних особливостей музичних композицій. Аналіз музичного твору запропонованого викладачем. Визначення стилю й характеристика музичних композицій сучасності. Імпровізація хореографічної комбінації на основі самостійно підбраного музичного твору. Постановка акцентованих рухів в яких акцент збігається з сильною долею музичного такту; попадає на слабку (рух, що синкопує); побудова танцювальної фрази синхронно музичній; а також несинхронний в якій, при 8-тактовій музичній фразі, танцювальна фраза може будуватися з 7 або 6 тактів.

Змістовий модуль 3. Постановка хореографічного твору за записом.

Тема 1. Розгляд танцювальної композиції за записом.

Вивчення музичного матеріалу: прослуховування, аналіз. Підготовча робота з концертмейстером: розбір музики по частинам. Розгляд малюнків танцю з використанням умовних позначень. Методичне упорядкування танцювальних рухів. Визначення основних базових рухів композиції за записом. Вивчення лексичного наповнення танцю за записом. Застосування танцювальної лексики та її з'єднання з малюнком танцю. Робота із застосуванням необхідних аксесуарів. Вивчення стилістичних особливостей запропонованих у запису костюмів.

Тема 2. Система створення танцювальних комбінацій.

Екстраполяція записаних танців у площину практичної хореографічної діяльності. Робота з виконавцями щодо по тактового розбору основних рухів та їх застосування у сценічному просторі. Відтворення умовних позначень записаних танців у практично-хореографічній роботі студентів. Розподіл виконавців на площинні танцювального майданчику. Постановочна діяльність записаних хореографічних творів. Робота над образною виразністю в ході виконання танцювальних комбінацій за записом. Відпрацювання, повторення та закріплення розібраних за записом танцювальних творів.

Змістовий модуль 4. Хоровод як форма танцювального мистецтва.

Тема 1. Хоровод як синтетичний жанр танцювального мистецтва.

Підбір пісень до хороводів. Відповідність елементів та рухів ритмічному наповненню різних за видами та жанрами хороводів. Ритмічне виконання пісень відповідно до чітко визначених рухів. Структурне наповнення різних видів хороводів: малюнками, основними кроками, комбінаціями. Визначення відповідних ігор, що відповідатимуть творчому задуму та образному наповненню хороводів. Створення танцювальних образів за тематичною направленістю хороводів. Методично вірне виконання пісень та ігор у хороводах.

Тема 2. Постановка хороводів.

Сценічна обробка хороводів. Естетизація основних елементів, рухів, комбінацій, які характерні різним видам хороводів. Розробка прикладів постановок побутових хороводів. Визначення національних особливостей сценічних хороводів, специфіка їх виконання на сценічному просторі. Збереження національних традицій та

запропонованої образної виразності під час виконання хороводів. Практична реалізація комбінації, фрагменту, а також цілісної композиції хороводу. Відпрацювання самостійно створених хороводів. Сценічна презентація хороводів.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Алексидзе Г. Школа балетмейстера / Георгий Алексидзе. – М. : ГИТИС, 2011. – 104 с.
2. Антонова К.И. 140 балетных либретто / К.И. Антонова, Л.А. Серебрякова –Урал : Л.Т.Д., 2001. – 716 с.
3. Балет: энциклопедия / гл. ред. Ю. Н. Григорович. – М. : Советская энциклопедия, 1981. – 623 с. : ил.
4. Бесіди про танець : методична розробка на допомогу керівникам хореографічних колективів шкіл і позашкільних установ / Інститут змісту і методів навчання ; уклад. А. П. Тараканова. – К. : ІЗМН, 1996. – 20 с.
5. Ванслов В. Статті о балете. Музыкально-эстетические проблемы балета / Виктор Ванслов. – М. : Музыка, 1980. — 192 с.
6. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю : навч. посібник для ін-тів культури / Василенко Кім Юхимович. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К. : Мистецтво, 1996. – 494 с.
7. Гуменюк А. І. Народне хореографічне мистецтво України / А. І. Гуменюк. – К. : Вид-во АПН УРСР, 1963. – 235 с.
8. Гусев Г. П. Методика преподавания народного танца : Упражнения у станка : учеб. пособие для вузов искусств и культуры / Гусев Геннадий Петрович.. – М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2002. – 206, [1] с.; ил., ноты.
9. Зайцев Є. Основи народно-сценічного танцю : посібник : Частина перша / Зайцев Євген Васильович. К. : Мистецтво, 1975. – 223 с.
10. Захаров Р. Записки балетмейстера / Ростислав Захаров. – М. : Искусство, 1976. – 351 с.

11. Захаров Р. Искусство балетмейстера / Ростислав Захаров. – М. : Искусство, 1954. – 430 с.
12. Смирнов И.В. Искусство балетмейстера / Смирнов Игорь Валентинович. – М. : Просвещение, 1986. – 192 с.
13. Шаталов О.В. Театр: балет и опера : учебное пособие для вузов / О.В. Шаталов. – Воронеж : ВГТУ, 2008. – 174 с.

Додаткова:

1. Загорц М. Танцы / Мета Загорц; [пер. со словен. И. Ругел]. – М. : Ижица, 2003. – 79 с. : ил.
2. Зубатов С. Л. Методика роботи з хореографічним колективом / С. Л. Зубатов. – К. : Інститут підвищення кваліфікації працівників культури, 1997. – 100 с.
3. Зубатов С. Л. Основи викладання українського народно-сценічного танцю / С. Л. Зубатов. – К. : ІПК ПК, 1995. – 133 с.
4. Майорова О. Українські танці / О. Майорова // Мистецтво та освіта. – 2000. – № 4. – С. 26–37.
5. Поклад І. Танець та його функції в історії людства (культурно-історичний та психологічний аналіз) / І. Поклад // Українське мистецтвознавство : матеріали, дослідження, рецензії. – К. : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології, 2004. – С. 227–232.
6. Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю : Програма для студ. спец. 7.020202 "Хореографія" спеціалізації "Народна хореографія" / Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв ; уклад. В. О. Камін. – К. : ДАКККіМ, 2003. – 29с. – Бібліогр.: с. 28–29.
7. Ткаченко Т. С. Народныйтанец / Т. С. Ткаченко ; подобщ. ред. Н. И. Львова. – М. : Искусство, 1967. – 656 с.
8. Ткаченко Т. С. Работа с танцевальным коллективом / Т. С. Ткаченко. – М. : Искусство, 1958. – 148 с.
9. Українські народні танці / упоряд., вступна стаття та примітки А. І. Гуменюка ; за ред. П. П. Вірського. – К. : Наукова думка, 1969. – 615 с.

10. Уральская В. И. Природа танца / Уральская Валерия Иосифовна. – М. : Сов. Россия, 1981. – 110 с. : ил.
11. Уральская В. И. Рождениетанца / Уральская Валерия Иосифовна. – М. : Сов. Россия, 1982. – 143 с. : ил. - (Б-чка "В помощь худож. самодеятельности" ; № 18).

Інформаційні ресурси

1. Гиршон А. Импровизация и хореография / А. Гиршон // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psitren.nm.ru/articles/improvez.html>.
2. Лепкофф Д. Контактная импровизация или Что происходит, когда я фокусирую внимание на ощущении гравитации, земле и партнере? / Д. Лепкофф // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://girshon.ru/txt/lepkooff.htm>.
3. Моргенрот Д. Структурная танцевальная импровизация (отрывки из книги) /Д. Моргенрот// [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://girshon.ru/txt/joyce2.htm>.
4. Пэкстон С. История и будущие импровизации / С. Пэкстон. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://girshon.ru/txt/paxton1.htm>.
5. Энциклопедия танца. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.krugosvet.ru/node/39681?page=3,19>
6. Энциклопедия балета. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.niv.ru/doc/ballet/encyclopedia/index.htm>
7. Український народний танець // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrainian-dancing.com/biblioteka4.html>
8. Ваганова А. Основы классического танца / А. Ваганова. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.balletmusicbooks.narod.ru/Vaganova/Vaganova_main_page.htm
9. Историко-бытовой танец // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://muzikalkairk.ucoz.ru/publ/istoriko_bytovo_j_tanec/57
10. Историко-бытовой танец // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://miniteatr.com.ua/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- практичний показ
- творче практичне завдання